

## ***Boo Miljö- och Naturvänner***

c/o Margaretha Josefson  
Liljekonvaljens väg 55  
132 45 Saltsjö-Boo. Tel 08 - 715 15 36

Nacka kommun  
Planenheten  
131 81 Nacka

### **Yttrande över förslag till program för detaljplan Tollare 1:16 m. fl. i Boo, Nacka kommun.**

Boo Miljö- och Naturvänner har beretts tillfälle att lämna synpunkter på förslaget till detaljplan för rubricerade område.

#### *Övergripande synpunkter.*

Boo Miljö- och Naturvänner har följt de olika turerna kring detta detaljplaneområde sedan 1982. Det fanns då ett förslag till områdesplan framlagt av kommunen tillsammans med White arkitekter. Enligt förslaget skulle 1 200 – 1 400 bostäder byggas inom området. Bl.a. fanns då planer på storskalig bebyggelse alldeles inpå Tollare träsk.

Det bör poängteras att detaljplaneområdet består av *två sinsemellan mycket olika delar.*

***Tollare bruksområde*** är ett sedan länge ianspråkstaget område – industrimarken inom innanför grindarna samt sopbilsparkeringsområdet strax ovanför grindarna.

***Tollare grönområde*** är det område, som idag är naturmark och disponeras av medborgarna som fritt område för rekretation, naturupplevelser och naturstudier.

Godtemplarbyn kan betraktas som ett område mellan bebyggt område och naturområde. De små kolonistugorna är varsamt och väl inplacerade i naturen och de små trädgårdarna är naturanpassade. Området är öppet och välkomnande för promenader i och genom området – något som idag gör området till en del av hela rekreationsområdet.

Boo Miljö- och Naturvänner har aldrig haft invändningar emot bostadsbebyggelse inom ***Tollare bruksområde*** – under förutsättning att kvicksilverbankarna i vattnet nära stranden inte utgör en miljö- och hälsofara för boende.

***Tollare grönområde*** är ett område som Boo Miljö- och Naturvänner i alla olika turer sökt värna om och bevara som natur- och rekreationsområde.

I samband med planerna 1983 sökte vi visa på Tollare Träsks stora värde som fågelsjö – med bl.a. häckande svarthakedopping. 1985 fattade kommunfullmäktige ett principbeslut om inrättande av naturreservat inom bl.a. området vid Tollare träsk. Under de gångna 20 åren har emellertid inget definitivt och områdesavgränsat beslut tagits angående naturreservat.

I kommunstyrelsens protokoll från 13 mars 2006 påtalas att frågan om naturreservat redovisats i Nacka Översiktsplan 2002.

Enligt nämnda Översiktsplan (Markanvändningskarta) kan man också notera att flera av de idag för bostadsbebyggelse föreslagna områdena är redovisade som grönområden. Bl.a. det relativt stora (18.000 kvm) område som redan detaljplanelagts för skola och just nu exploateras.

När det gällde skoltomten ställde Boo Miljö- och Naturvänner i vårt yttrande krav på att området skulle inventeras av professionell biolog. Vi ansåg också att utifrån en sådan inventering skulle bindande bestämmelser läggas in, så att viktiga naturvärden räddas – bl.a. våtmarken samt hagmarken med de flerhundraåriga ekarna. Detta skedde inte.

Idag (maj 2006) kan vi konstatera att området i det närmaste blev kalhugget 15/5 -06. Givetvis måste träd tas ner om en skola ska få plats, men eftersom ännu inget bygglov finns som visar skolans läge och gestaltning är ingreppet märkligt. Ännu märkligare är den stora okänslighet som visats genom trädfällningen just under pågående häckningstid för fåglar. Vi vet att bl.a. kattuggla och spillkråka häckar i området. Båda arterna är upptagna i Bernkonventionen (kategori II resp. III). Spillkråkan dessutom på EU:s fågeldirektiv och omfattas av Sveriges åtagande för det europeiska nätverket Natura 2000.

Övriga områden som i Översiktsplanen anges som grönområden är området (2 a) väster om Mellanbergsvägens flerfamiljshus samt området norr om Sockenvägen (5) mitt emot skolområdet liksom vissa skogspartier (del av område 2 b) nordost om Bruksområdet mot Lännersta samt det lilla området (4) mitt i dalen framför folkhögskolans huvudbyggnad

#### Naturreservatet.

Det är lovvärt att Nacka kommun uttalat sig för ett kommande naturreservat vid Tollare Träsk och även omnämnt detta i detaljplaneprogramförslaget. **Ett naturreservat kring Tollare Träsk måste dock ha en betydligt större omfattning** än den mark som synes finnas kvar utifrån de nu redovisade förslagen om bebyggelse. Skogsområdet söder, sydost och öster om sjön måste givetvis *ingå i naturreservatet*. Hela detta område har ett rikt fågel- och djurliv och sammanhänger med förutsättningen för Tollare Träsk att fortsätta vara ”ett av de mest värdefulla områdena i länet ur naturvärdessynpunkt” (Länsstyrelsens bedömning). Även Nacka kommun har klassificerat sjön som ekologiskt känslig.

Den gamla detaljplan från 1938 (rev. 1943) kan orimligt utgöra grund för kravet att bygga ett villaområde här. De fem fastigheter som under 1940-talet byggdes inom Tollare egna hem (med stöd av nämnda detaljplan) måste vara gränser för vad som får byggas här. Avståndet mellan sjön och Sockenvägen är som mest 150 – 160 meter. Normalt strandskydd vid insjö är 100 meter. Tomtgränserna enligt detaljplanen ligger endast 10 – 15 meter från sjön. Denna gamla detaljplan måste upphävas och området inlemmas i naturreservatet. Under 1930- och 40-talet fanns inte samma natur- och miljötänkande som finns idag och som Nacka som Eko-kommun särskilt måste beakta. Dessutom fanns då stora obebyggda skogsområden i hela kommundelen Boo.

Området sydväst om Tollare Träsk (ägt av Nacka kommun) är av Länsstyrelsen klassat som nyckelbiotop – och verkar vara det område man tänker på som naturreservat. Men detta område är som sagt för litet.

Området väster om Mellanbergsvägen (2 a) är beläget söder om nämnda nyckelbiotopområde – åtskilt endast av Sockenvägen. Även detta område är ett ur natursynpunkt mycket fint och värdefullt område. Här finns bl.a. flerhundraåriga ekar och mycket fin undervegetation med mattor av bl.a. liljekonvalj och gullviva. På ett mjukt sätt sluttar kullen ner mot ett våtmarksområde – med alla de naturvärden en våtmark har. Även detta område måste *ingå i naturreservatet*.

Det område söder om skoltomten med många stora och flerhundraåriga ekar har i den föreslagna planen lämnats som friområdet. Vid Samrådsmöte (27/4 -06) har detta område inkl. nuvarande hästhagen omnämnts som ”stadsparken”. Området har mycket stora naturvärden och en inventering av professionell biolog skulle sannolikt visa på att området borde klassas som nyckelbiotop och sannolikt innehåller rödlistade arter. Området *måste ingå i naturreservatet*.

Till Tollare grönområde måste också räknas ett område som ligger utanför den nu aktuella planen, nämligen Järntorget område söder om Långvägen och norr om planområdet. Detta är ett fint, lättillgängligt och lättpromenerat område, som i mycket hög grad utnyttjas av boende i hyreshusen i Eknäs liksom de boende i bostadsrättsföreningen på Höjdvägen och även av villaägarna i det angränsande området norr om grönområdet. Området består främst av barrskog – mest tall, men i slutningen mot fältet (gamla tippen) finns flera stora, mycket gamla och ur natursynpunkt mycket värdefulla ekar. Även detta område (som enligt Områdesplanen är angett som grönområde) måste *inlemmas i naturreservatet*.

#### Rekreation och friluftsliv.

I programförslaget redovisas helt korrekt att ”negativa effekter uppstår när tidigare obebyggda natur och kulturmarker bebyggs” och ”Upplevelsen av tämligen ostört strövområde försvinner då området byggs ut”.

Som kompensation talas om att en strandpromenad blir tillgänglig och att Mårtens holme ska bli tillgänglig genom bro. Vidare tas upp att rekreationsanläggningar byggs ut. Vad som händer med fågellivet på Mårtens holme berörs inte. Mårtens holme är en till ytan mycket liten ö – c:a 180 x 100 meter. Rekreationsanläggningar, typ gymnastikhall och fotbollsplan är inte någon bra ersättning till skogspromenader.

**Den fråga som konsekvent undvikits och blivit obesvarad i alla sammanhang kring utbyggnad av Tollare är hur rekreationsbehovet – i form av möjlighet till vistelse och promenader i natur ska tillgodoses för de 7.616 invånare (31/12 -05), som redan idag bor söder om motorvägen.**

Tollare grönområde är det enda lite större och sammanhängande grönområdet i södra Boo. I programförslagets skrivning angående nuvarande rekreation och friluftsliv (sid 16) talas om att ”Delar av programområdet ingår i ett större promenadområde som sträcker sig från Kocktorpssjön i norr till Lännerstasunden i söder”. Av denna skrivning kan man förledas tro att grönområdet norr om programområdet (mot Kocktorpssjön) är ett större område. Ängen utmed Kocktorpssjön är dock inte mer än 300 meter och övergår sedan i ett avsmalnande, kilformat höjdområde upp mot Hjortängsberget (norr om Tollare träsk) Löpslingorna här går delvis genom villaområdet i Hjortängen och utmed Eknäs villaområde. Bebyggelsen ligger mycket nära inpå.

Kommundelen Saltsjö-Boo har sammanlagt 25.849 invånare (31/12 -05). Det innebär att i det närmaste 1/3 av kommundelens innevånare ställs utan närreklamationsområde – utifrån nuvarande befolkningsmängd. Förutom planerna med bostäder i Tollare, som kan beräknas få ca 2000 invånare, så pågår en intensiv förtätning i flera redan klara detaljplaneområden i Lännersta och Boo Gård.

De norra delarna av Boo har förutom Velamsund också området kring Krokträskan och kring Glasbrukssjön och är hyggligt välförsedda med närreklamationsområden. Det samma gäller för övriga delar av Nacka kommun, som alla har en hygglig närhet till dels Nyckelviken och dels till hela Nackareservatet.

**Det är numera välkänt att det ur folkhälsosynpunkt är oerhört väsentligt att människor inom promenadavstånd har tillgång till närreklamationsområde.** Med närreklamationsområde menas då ett område så pass stort att man kan röra sig där en stund utan alltför påtagliga hörsel- och synintryck från bebyggelse, anläggningar och trafikbuller. En möjlighet till en stunds avstressande naturupplevelse. Rörelse och motion är ett viktigt inslag i närreklamationen. Men inte enbart i form av joggande på trafikerade landsvägar. Sockenvägen bör därför inte hänvisas till som möjligt motionsspår - även om gång och cykelbana i framtiden kommer att anläggas utmed hela denna väg.

Det kan konstateras att det nuvarande programförslaget har lämnat kvar ytterst få gröna områden som är tillgängliga för promenader. Grönområdet öster om Mellanbergsvägen, söder om Sockenvägen är en ravin, som förvisso kan användas av djur och har ett naturvärde, men det är inget område att promenera i eller ta sig upp igenom till utsiktsberget. På berget finns ett promenadstråk i triangel - men dessa stigar har en längd om mindre än 200 meter. Söder om utsiktsberget är det också ravin. Den promenadvänliga platån öster och söder om Godtemplarbyn - och som idag kan nås genom byn eller på stig från Mellanbergsvägen - är utlagd som bebyggelseområde.

Området söder och väster om Tollare Träsk (kommunägt) – tänkt som naturreservat - är mycket värdefullt ur naturvärdessynpunkt, men är i vissa delar inte så lättillgängligt för gemene man.

#### Hur bevara mera natur för såväl människor som djur och växter?

Våra krav ovan angående vad som *måste ingå i ett naturreservat kring Tollare Träsk* skulle i någorlunda hygglig grad ge visst utrymme för rekreation i natur, för ett bevarat djurliv och en någorlunda stor fortsatt mångfald vad gäller floran.

Önskvärt är dock att områdena 2 b och 3 begränsas i sin omfattning. Område 3 borde inte omfatta mer än det som idag är ianspråkstagen mark. Utanför det använda området och ut mot utsiktsplatsen finns värdefulla gamla träd (bl. 100 -150 år gamla tallar och ett antal torrakor med flertal bohål, ”höghus”). Likaså finns en fin markvegetation.

I område 2 b skulle det vara kultur- och naturhistoriskt värdefullt att bevara Godtemplarbyn – självklart med förbud för utbyggnad av de små karaktäristiska stugorna. Kanske K-märkning vore möjligt. Ett bevarande av Godtemplarbyn skulle tillsammans med Grindstugan och Skorstenen ge ett historiskt helhetsintryck. Kolonistugorna skulle framöver, när nuvarande hyresgäster vill lämna, kunna erbjudas till trädgårdsintresserade boende i lägenheter inom bruksområdet. Den gamla dansbanan skulle kunna bli en attraktion i området – för lokala fester och danser.

Västra delen av område 2 b har en värdefull hällemarkstallskog och är idag ett attraktivt promenadområde med ett flertal stigar. Bebyggelsen borde begränsas och kunde läggas som terrassbyggda hus ner mot bruksområdet.

Som kompensation för minskad bebyggelse uppe på berget och vid Mellanbergsvägen, borde markytan inom själva bruksområdet utnyttjas mera. Den nu skissade bebyggelsen om 1 – 2 våningar i västra delen av område 2 c borde kunna förändras till högre bebyggelse med bättre markutnyttjande. Den nu skissade fiskelägesliknande bebyggelsen är förvisso tilltalande. Men bör vägas emot 10.000 invånares möjlighet till rekreation samt emot bevarande av viktiga naturvärden.

#### Trafikfrågor.

Inför bostadsbyggande i Tollare finns två olika trafikfrågor – som båda har viktiga natur- och miljöaspekter.

Den lokala trafiklösningen är föreslagen att gestaltas som en helt nybyggd väg – genom området Mellanbergsvägen, upp på bergskränet och ut över hela bergskammen med fortsättning i Hedenströms väg. En nybyggd väg enligt föreslagen skiss kommer att skära djupa sår i naturen – med stora schaktningar och sprängning som nödvändiga åtgärder. Frågan är också hur tilltalande en busslinje direkt genom ett tänkt bostadsområde på berget blir. Det talas om trädgårdsstad, men måste en trädgårdsstad ha passerande buss och så tätt mellan hållplatserna? Samtliga hållplatser är utlagda 300 meter eller mindre inom Tollareområdet. Detta är betydligt tätare än inom det flesta andra områden i Saltsjö-Boo.

**En betydligt rimligare trafiklösning vore att låta Hedenströms väg vara tillfartsvägen till området** och att en vändslinga för bussen byggs vid platån ovanför grindstugan. Att SL inte gärna ser vändslingor kan inte vara det allt överskuggande. Det finns platser inom länet, där bussen vänder vid vändslinga.

Nästa fråga blir vilka bussar som ska trafikförsörja Tollare. Det har talats om (som en självklarhet) att det är buss 442 och 414 som ska upp på berget och vända. Med tanke på att buss 442 för ett par år sedan destinerades om för att trafikera fyra (?) hållplatser kring Nacka Forum – med en förlängd restid om c:a 7 minuter, så är frågan hur stor benägenheten blir för boende i Boo Gård och Lännersta att åka buss, när restiden ytterligare förlängs genom att destinerar tre hållplatser till. Tyvärr kommer detta med all sannolikhet att få till följd att fler väljer bilen med de problem - köer och avgaser - som blir följden.

#### Trafikanslutningen till Skurubron.

Den analys av trafiksituationen vid Skurubron som utförts är en närmast förfärande läsning. De långa påfartsköerna med såväl bil som buss under morgontrafiken har de flesta Boo-bor själva upplevt. Men den stora folkökningen öster om bron (Boo + Värmdö) om c:a 7.000 personer fram till 2015 har nog för de flesta medborgare i kommundelen Boo inte varit så tydligt uttalad och påtalad, som den är i nämnda dokument.

**Av dokumentet framgår att trafiksituationen inom några få år når totalkaos** – för såväl bil- som busstrafik – och medför svåra miljöproblem i form av avgaser och förorenad luft särskilt för de boende i Eknäs. Det är därför anmärkningsvärt att Kommunstyrelsens beslutat att gå vidare med att lägga fram ett programförslag för Tollare.

I trafikanalysen uttalas att utbyggnaden av Tollare inte nämnvärt försvårar trafiksituationen, vilket är en något anmärkningsvärd slutsats. Av den beräknade trafikökningen står dock den planerade nybebyggelsen i Tollare för 11 % - vilket inte borde vara en försumbar andel.

Mats Gerdau (m) har i protokollsanteckning till Kommunstyrelsen 13/3 -06 bl.a. framfört ”Planeringen för fler bostäder stärker argumenten för detta” (verka för att en ny Skurubro byggs). Något som är försumbart i ett sammanhang ska användas som argument i ett annat. Det är svårt att se logiken i detta tänkande.

Skurubron är vår enda utfart från kommundelen och vi alla är beroende av den. Det borde vara ett ansvar gemensamt för Nackas och Värmdös politiker att inte aktivt främja ”överbefolkning” öster om Skurubron, innan trafiksituationen fått någon lösning.

#### Etappvis utbyggande.

Under avsnittet ”Genomförandefrågor” redovisas att detaljplaneläggningen är tänkt att utformas med fyra detaljplaner (vad gäller NCC:s mark). Detta förfarande finner vi mycket olämpligt. Hela Tollareområdet måste ses i ett sammanhang. Att köra igenom ”snuttvisa” detaljplaner kan säkert vara effektivt om man vill undanhålla medborgarna insyn i vilka storbyggplaner som verkligen är på gång. Det ger inte heller beslutande politiker möjlighet att se helhetskonsekvensen – och hur mycket naturmark som verkligen exploateras.

**En förutsättning – om området ska delas i in i flera detaljplaner – är att man först gör klart, fastställer och fattar beslut om naturreservatets geografiska gränser.**

Det framskymtar att NCC:s planer är att börja med mer lättbebyggda områden – 2 a och därefter 2 b, som båda innehåller stora naturvärden. Område 2 c – bruksområdet – verkar komma längre ner på turordningen, liksom område 3 som också till stor del är redan förstörd mark.

Man kan se en risk att NCC ”plockar åt sig godbitarna” och exploaterar för lukrativt villa/radhusbebyggelse med köpstarka kunder och sedan blir mindre intresserade av att ta sig an den verkliga utmaningen – att sanera och bebygga bruksområdet med flerbostadshus samt dessförinnan på ett miljö- och hälosäkert sätt hantera kvicksilverbänkarna.

#### Sammanfattande bedömning.

Det framlagda programförslaget lämnar alldeles för lite naturmark kvar – såväl ur naturvärdes- som rekreationssynpunkt.

Området för naturreservat måste utökas och beslut måste fattas härom före fastläggande av någon detaljplan.

Rekreationsmöjligheterna – promenader i natur – för framtida minst 10.000 invånare (boende söder om motorvägen) måste uppmärksammas och hänsyn härtill måste tas. Detta kan till viss del sammanfalla med bedömningen av naturreservatets område.

Områdets exploatering måste börja med bruksområdet och vattenmiljön.

Hela Tollare grönområde måste inventeras av sakkunnig biolog, före några som helst ytterligare ingrepp i naturen.

Boo Miljö- och Naturvänner, som har god kännedom om området, men inte har gjort detaljerade inventeringar, är öppna för fortsatta diskussioner och samråd kring frågan om naturreservat och naturvärdessynpunkter inom hela området.

För Boo Miljö- och Naturvänner.

/Margaretha Josefson/  
Styrelseledamot

/Carl-Cedric Coulianos/  
Styrelseledamot

/Kajsa Lemby/  
Ordförande

